

**DEMOKRAT PARTİ DÖNEMİ KONYA MİLLETVEKİLLERİ VE
TBMM'DE KONYA İLE İLGİLİ FAALİYETLERİ***
**KONYA DEPUTIES DURING THE PERIOD OF DEMOCRATIC
PARTY AND THEIR ACTIVITIES RELATED TO KONYA IN GNAT**

Özgür BAĞCI**

Öz

Demokrat Parti, 14 Mayıs 1950 genel seçimi ile Cumhuriyet Halk Partisi iktidara son vermiş ve 27 Mayıs 1960 darbesine kadar iktidarda kalmıştır. Cumhuriyet tarihi dikkate alındığında 10 yıl gibi uzun bir süreyi içine alan bu dönemde yapılan tüm seçimleri DP kazanmıştır. DP'nin güçlü olduğu kentlerin başında gelen Konya, DP iktidarında İstanbul, Ankara ve İzmir'den sonra en fazla milletvekili çıkararak ildir. Bu nedenle Konya başta DP ve CHP olmak üzere siyasi partilerin önem verdiği illerden biridir. Bu çalışmada 9, 10 ve 11. dönemlerde seçilen Konya milletvekilleri ile bu milletvekillerinin Meclis'te temsil ettikleri şehirle ilgili faaliyetleri ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler

Demokrat Parti, Konya, Milletvekili, TBMM (Türkiye Büyük Millet Meclisi)

Abstract

Democratic Party put an end to the power of the Republican People's Party with the general election of 14 May 1950 and remained in power until the coup of 27 May 1960. DP won all the elections held during this period, which lasted 10 years, a long time considering the history of the Republic. Konya, which was one of the most important cities where DP was strong, was the city having the highest number of deputies in DP power period, except for Istanbul, Ankara and Izmir. Therefore, Konya was one of the cities where political parties, especially DP and RPP attached importance. In this study, Konya deputies elected in the 9th, 10th and 11th periods and their activities related to the city they represent in the Parliament are discussed.

Keywords

Democratic Party, Konya, Deputy, GNAT (Grand National Assembly of Turkey)

* Bu çalışma "Demokrat Parti Dönemi'nde Konya (1950-1960)" adlı doktora tez çalışmasından türetilmiştir.

** Dr., SÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, ozgurbgc@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-0086-707X>

GİRİŞ

Türkiye’de II. Dünya Savaşı sonrasında çok partili siyasi hayata dönüş sürecinde önce Milli Kalkınma Partisi ardından Demokrat Parti, muhalif partiler olarak ortaya çıkmıştır. Cumhuriyet Halk Partisi içinden doğan DP, seçimlere hazır hâle gelebilmek için hızla teşkilatlanma çalışmalarına başlamıştır. 1946-1957 yılları arasında yapılan seçimlerde, tek dereceli liste usulü çoğunluk seçim sistemi uygulanmış ve kullanılan oyların salt çoğunluğunu alan parti, o seçim bölgesindeki tüm milletvekillerini kazanmıştır.

DP’yi iktidara taşıyan 14 Mayıs 1950 genel seçimi 5545 sayılı Milletvekilleri Seçimi Kanunu gereği tek dereceli, eşit, genel, gizli oy ve açık tasnif usulüne göre adli denetim altında yapılan ilk demokratik seçimdir (Milletvekili Genel Seçimleri 1923-2011, 2012, s. XII). Bu seçimle 27 yıllık CHP iktidarına son veren DP, 1954 ve 1957 genel seçimlerini de kazanarak 27 Mayıs 1960 darbesine kadar iktidarda kalmıştır. DP’nin önem verdiği illerden biri olan Konya 1950-1960 yılları arasında; 9. Dönem’de 17, 10. Dönem’de 19 ve 11. Dönem’de 21 milletvekili ile TBMM’de temsil edilmiştir. Bu süreçte Konya’dan 37 farklı isim milletvekilliği yapmıştır.

A. 9. Dönem Konya Milletvekilleri

Teşkilatlanma faaliyetleri doğrultusunda Konya ili genelinde çalışmalara hız veren DP, 1950 milletvekili seçimine hazır hâle gelmiştir. 14 Mayıs 1950 genel seçimi öncesinde yapılan yoklama sonucunda DP milletvekili adayları olarak: Abdi Çilingir, Abdurrahman Fahri Ağaoğlu, Ali Rıza Ercan, Hidayet Aydın, Himmet Ölçmen, Kemal Ataman, Muammer Obuz, Remzi Birand, Ömer Rıza Doğrul, Rifat Alabay, Saffet Gürol, Sıtkı Salim Burçak, Tarık Kozbek ve Ziya Barlas belirlenmiştir. Geriye kalan 3 ismi oluşturan Murat Ali Ülgen, Umran Nazif Yiğiter ve Ziyad Ebüzziya ise DP Genel Merkezi tarafından saptanmıştır¹ (Babalık, 13 Nisan 1950, s. 2; Selçuk, 14 Nisan 1950, s. 1).

14 Mayıs 1950 genel seçiminde oyların %55,22’sini alan DP, 416 milletvekiline sahip olmuş ve geçerli olan çoğunluk sistemi sayesinde Meclis’teki sandalye sayısının %85,4’ünü elde etmiştir (BCA: f.030.01., y.51.309.7; Milletvekili Genel Seçimleri 1923-2011, 2012: s. 1, 5, 25). DP, %58,9 oy aldığı Konya’dan ise 17 milletvekili çıkarmayı başarmıştır. Böylece 22 Mayıs 1950’de açılan 9. Dönem TBMM’de Konya, Tablo 1’de görüldüğü gibi sadece DP milletvekilleri tarafından temsil edilmiştir (BCA, f.030.10., y.77.511.8).

Tablo 1: 9. Dönem Konya Milletvekilleri

Milletvekili ²	Doğum Yeri-Yılı	Mesleği	Aldığı Oy	Görevli Olduğu Komisyonlar ³
Abdi Çilingir	Ermenek-1318	Tüccar	162.100	Tarım
Abdurrahman Fahri Ağaoğlu	Şarkikaraağaç-1323	Avukat	165.326	Gümrük ve Tekel, Dilekçe, Adalet
Ali Rıza Ercan	Konya-1325	Çiftçi	163.225	Tarım
Hidayet	Taşkent -1900	Avukat	164.709	İçişleri, Bayındırlık, Adalet

¹ Murat Ali Ülgen bağımsız aday iken sonradan DP listesine müstakil olarak girmiştir (BCA, f.030.10., y.77.511.8).

² TBMM Tercüme-i Hâl Varakası, Devre: IX, Sicil No: 1778, 1771, 1781, 1774, 1785, 1773, 1784, 1786, 1779, 1776, 1772, 1782, 1777, 1783, 1787, 1775, 1780.

³ TBMMZC, 9. Dönem, 29 Mayıs 1950, C. 1, s. 35-39; TBMMZC, 9. Dönem, 6 Kasım 1950, C. 2, s. 24-30; TBMMZC, 9. Dönem, 9 Kasım 1951, C. 10, s. 29-30, 32; TBMMZC, 9. Dönem, 1 Kasım 1952, C. 17, s. 35, 37, 40; TBMMZC, 9. Dönem, 9 Kasım 1953, C. 25, s. 33, 37, 39.

Aydiner				
Himmet Ölçmen	Konya-1327	Mühendis	165.762	Tarım, Bayındırlık
Kemal Ataman	Beyşehir-1325	Tüccar	164.030	Dışişleri, Ekonomi, Tarım
Muammer Obuz	Konya-1330	Avukat	163.276	Adalet
Murat Ali Ülgen	Konya-1314	Memur	157.311	Bütçe
Ömer Rıza Doğrul	Kahire-1893	Gazeteci	166.739	Dışişleri, Millî Eğitim
Remzi Birand	Karaman-1324	Mühendis	166.252	Bayındırlık, Bütçe
Rifat Alabay	Ereğli-1320	Hâkim	164.037	Anayasa
Saffet Gürol	Konya-1319	Gazeteci	163.448	Meclis Hesaplarını İnceleme, Ekonomi
Sıtkı Salim Burçak	Erzurum-1327	Doktor	163.069	Sağlık-Sosyal Yardım, Millî Savunma
Tarık Kozbek	Edirne-1325	Avukat	163.344	Anayasa, Adalet
Umran Nazif Yiğiter	İstanbul-1330	Avukat	163.297	Maliye, Kitaplık
Ziya Barlas	İstanbul-1325	Doktor	163.182	Millî Savunma
Ziyad Ebüzziya	İstanbul-1327	Gazeteci	164.660	Kitaplık, Dışişleri

9. Dönem Konya milletvekillerinden 10'u il sınırları içinde doğarken 7'si il sınırları dışında dünyaya gelmiştir. Seçimde en fazla oyu Mehmet Akif Ersoy'un damadı olan Ömer Rıza Doğrul almıştır. Yaş ortalaması 43,4 olan milletvekillerinin çoğunluğu hukukçu olup 14'ü üniversite, 3'ü ise ortaokul mezunudur. Ayrıca seçimden önce 12 milletvekili serbest çalışırken 5'i devlet memurluğu görevinde bulunmuştur. Abdurrahman Fahri Ağaoğlu, Hidayet Aydın ve Himmet Ölçmen bu dönemde TBMM'deki çalışmalarıyla öne çıkan isimlerdir. Ağaoğlu 8 kanun teklifi ile 27 önerge; Aydın 5 kanun teklifi ile 3 önerge; Ölçmen ise 3 kanun teklifi vermiştir. Bunun yanında Meclis'te Ağaoğlu 55 kez, Aydın 51 kez, Ölçmen ise 40 kez söz almıştır.

Bu dönemde Konya milletvekilleri TBMM'de temsil ettikleri şehirleriyle ilgili faaliyetlerde de bulunmuştur. Kamuoyunda CHP İl İdare Kurulu üyesi, Konya Halkevi Başkanı ve Öğüt gazetesi yazı işleri müdürü unvanlarına sahip olması nedeniyle Avukat Suad Abanazır'ın Devlet Demir Yolları Hukuk Müşavirliğindeki görevine son verildiği iddia edilmiştir. A. Fahri Ağaoğlu'nun bu konuyla ilgili sorusuna Ulaştırma Bakanı Seyfi Kurtbek tarafından verilen cevapta Abanazır'ın sözleşmesinin feshinde herhangi bir usulsüzlük olmadığı belirtilmiştir (TBMMZC, 9. Dönem, 31 Ocak 195, C. 4, s. 488-489).

"Resmî Daire ve Müesseselerin Siyasi Partilere Bedelsiz Mal Devredemeyeceklerine ve Bu Daire ve Müesseselerle Münfesi Derneklere Ait Olup Siyasi Partilere Terkedilmiş Olan Gayrimenkul Mallarla Bu Partiler Tarafından Genel Menfaatler İçin Yaptırılmış Olan Binaların Sahiplerine ve Hazineye İadesine" dair kanun teklifi görüşmelerinde söz alan Ağaoğlu, Konya'daki belediye sinemasının fesih tehdidi ile 500 TL karşılığında CHP tarafından satın alındığını belirterek CHP'nin buradan 10 yılda 70.000 ile 80.000 TL arasında kazanç sağladığını ve bu haksızlığın giderilerek sinemanın yeniden belediyeye iade edilmesi gerektiğini ifade etmiştir (TBMMZC, 9. Dönem, 7 Ağustos 1951, C. 9, s. 665, 672).

Çiftçi topraklandırma çalışmaları kapsamında görevli komisyonların faaliyetleri Meclis'te görüşülürken Devlet Bakanı Muammer Alakant, Konya milletvekillerinin toprak tevzi

çalışmalarında köylülerle kurdukları samimiyeti örnek göstererek başka illerde ıstırap hâline dönen toprak tevzi komisyonlarının Konya için bir dert olmadığını vurgulamıştır (TBMMZC, 9. Dönem, 24 Mart 1952, C. 14, s. 21; TBMMZC, 20 Şubat 1953, C. 20, s. 597). Bunun yanında Himmet Ölçmen Konya'da yağ ve motor fabrikası gibi yeni sanayi tesisleri için yabancı sermayeye teklif götürdüklerini belirtmiştir (TBMMZC, 9. Dönem, 11 Ocak 1954, C. 27, s. 116).

Ziya Barlas ve Ö. Rıza Doğrul bu dönem içinde vefat etmiştir (BCA, f.030.10., y.77.514.21.4; BCA, f.030.10., y.77.514.22.4). DP iktidarında yapılacak ilk genel seçimin tarihi 2 Mayıs 1954 olarak belirlenmiş ve 14 Mayıs 1954'te 10. Dönem TBMM açılmıştır (T.C. Resmî Gazete, 20 Mart 1954, s. 8748-8749; TBMMZC, 10. Dönem, 14 Mayıs 1954, C. 1, s. 5-9).

B. 10. Dönem Konya Milletvekilleri

2 Mayıs 1954 genel seçiminde nüfus artışına bağlı olarak milletvekili sayısı da artmış ve Konya'nın milletvekili sayısı 19'a yükselmiştir (T.C. Resmî Gazete, 20 Mart 1954, s. 8748-8749). Dolayısıyla İstanbul, Ankara ve İzmir'den sonra en fazla milletvekili çıkaracak il olan Konya'da aday bolluğu yaşanmıştır (Yeni Konya, 9 Mart 1954, s. 1). Adayların tespit edilmesinde il dışından da talepler olmuştur. İstanbul'da bulunan esnaf, tüccar ve yüksek okul öğrencileri Rüştü Özal ile Mekki Keskin'i Konya milletvekili olarak görmek istediklerini belirtmiştir. İzmir'de yaşayan Konyalılar ise İzmir belediye üyesi olan Ali Rıza Akıncı'nın Konya DP milletvekili olmasını istemişlerdir (Yeni Konya, 21 Mart 1954, s.1; Yeni Konya, 27 Mart 1954, s. 1).

DP de milletvekili adayı olarak gösterilen isimlerden Himmet Ölçmen 1.179, Remzi Birand 1.089, Rüştü Özal 1.072, Ziyad Ebüzziya 941, Sıtkı S. Burçak 899, Mustafa Bağrıaçık 818, Mustafa Runyun 766, Mekki Keskin 747, Reyhan Gökmenoğlu 739, Muhittin Güzelkılınç 607, A. Fahri Ağaoğlu 605, Hidayet Aydınır 600, Muammer Obuz 581, Tefik Baran 566, Ahmet Koyuncu 561, Hamdi Ragıp Atademir 540 oy alarak ilk 16'ya girmiştir. Geriye kalan 3 isim ise DP genel merkezi tarafından belirlenmiştir (Yeni Konya, 28 Mart 1954, s. 1; Yeni Meram, 28 Mart 1954, s. 1; Yeni Meram, 29 Mart 1954, s. 1; Yeni Konya, 31 Mart 1954, s. 1).

Milletvekili adaylarının kesinleşmesi sürecinde DP genel merkezi tarafından Konya listesinde bazı değişiklikler yapılacağı iddia edilmiştir. Buna göre H. Ragıp Atademir, Mekki Keskin, Mustafa Bağrıaçık, Mustafa Runyun ve Reyhan Gökmenoğlu milletvekili listesinden çıkarılmıştır. Bu durum kamuoyunda tepkiyle karşılanmış ve DP il teşkilatı tarafından bir heyet Ankara'ya gönderilmiştir. Neticede Mustafa Runyun listeden çıkarılırken Halil Özyörük, Sabahattin Sönmez, Tarık Kozbek ve Abdi Çilingir listeye eklenmiştir. Böylece Konya DP milletvekili adayları kesinlik kazanmıştır (Bizim Mengene, 2 Nisan 1954, s. 1; Yeni Konya, 2 Nisan 1954, s. 1; Yeni Konya, 3 Nisan 1954, s. 1; Yeni Meram, 7 Nisan 1954, s. 1; Yeni Konya 9 Nisan 1954, s. 1; Yeni Konya, 13 Nisan 1954, s. 1).

2 Mayıs 1954 genel seçiminde oyların %58,42'sini alan DP, 503 milletvekili ile Meclis'teki sandalye sayısının %93'ünü elde etmiştir (BCA, f.030.01., y.51.309.7; 2012: 1, 4). Konya'da oyların %53,8'ini alan DP, bu şehirden TBMM'ye 19 milletvekili göndermeyi başarmıştır (Milletvekili Genel Seçimleri 1923-2011, 2012, s. 67). Böylece 10. Dönem TBMM'de Konya, Tablo 2 ve 3'te görüldüğü gibi DP milletvekilleri tarafından temsil edilmiştir. 9 milletvekili bir önceki dönemden devam ederken 10 isim Meclis'e yeni girmiştir (BCA, f.030.10., y.78.516.18).

Tablo 2: 10. Dönem Milletvekilleri (Bir Önceki Dönemde Milletvekili Olanlar)

Milletvekili	Aldığı Oy	Görevli Olduğu Komisyonlar ⁴
Abdi Çilingir	159.992	Ticaret
Abdurrahman Fahri Ağaoğlu	162.359	Dilekçe
Hidayet Aydın	164.785	Adalet
Himmet Ölçmen	162.556	Bayındırlık
Muammer Obuz	163.985	Adalet, Dışişleri
Remzi Birand	164.524	Bütçe
S. Salim Burçak	163.857	Sağlık-Sosyal Yardım
Z. Ebuzziya	164.600	Dışişleri, Kitaplık

Tablo 3: 10. Dönemde Seçilen Yeni Milletvekilleri

Milletvekili ⁵	Doğum Yeri-Yılı	Mesleği	Aldığı Oy	Görevli Olduğu Komisyonlar ⁶
Ahmet Koyuncu	Bozkır-1338	Doktor	163.610	Sağlık ve Sosyal Yardım
Halil Özyörük	Konak-1884	Hâkim	161.834	Adalet, Anayasa
Hamdi Ragıp Atademir	Konya-1324	Akademisyen	166.144	Millî Eğitim, Dışişleri
Muhittin Güzelkılınç	Konya-1334	Tüccar	158.261	Ticaret
Mekki Keskin	Beyşehir-1327	Kaymakam	166.657	İçişleri, Meclis Hesap İnceleme
Mustafa Bağrıaçık	Çumra-1327	Vali	167.533	Bütçe
Reyhan Gökmenoğlu	Beyşehir-1326	Başmüfettiş	166.812	Adalet, Meclis Hesap İnceleme
Mehmet Rüştü Özal	Konya-1915	Mühendis	166.648	İçişleri
Sabahattin Sönmez	Kastomonu-1907	Gazeteci	160.207	Ulaştırma, Millî Eğitim
Tevfik Fikret Baran	Seydişehir-1912	Savcı	164.741	Adalet

10. Dönem Konya milletvekillerinin 13'ü il sınırları içinde doğarken 6'sı il sınırları dışında dünyaya gelmiştir. 45,5 yaş ortalamasına sahip olan Konya milletvekillerinden 17'si üniversite, diğerleri ise ilk ve ortaokul mezunudur. Seçimden önce devlet memurluğu yapan 10 milletvekiline karşın 9'u serbest çalışmaktadır. Rüştü Özal, milletvekili seçilmeden önce Konya Belediye Başkanı, Ahmet Koyuncu ise Bozkır Belediye Başkanı olarak görev yapmıştır.

Abdurrahman Fahri Ağaoğlu, Hidayet Aydın ve Himmet Ölçmen bu dönemde TBMM'deki çalışmalarıyla öne çıkmıştır. Ağaoğlu 12 kanun teklifi ile 3 önerge, Aydın 2

⁴ TBMMZC, 10. Dönem, 24 Mayıs 1954, C. 1, s. 38-41, 44-46; TBMMZC, 10. Dönem, 19 Kasım 1954, C. 2, s. 3; TBMMZC, 10. Dönem, 16 Kasım 1955, C. 8, s. 39, 41.

⁵ TBMM Tercüme-i Hâl, Devre: X, Sicil No: 1778, 1729, 2095, 2099, 2100, 2096, 2098, 2102, 2103, 2097.

⁶ TBMMZC, 10. Dönem, 24 Mayıs 1954, C. 1, s. 38, 40-45; TBMMZC, 10. Dönem, 10 Kasım 1954, C. 2, s. 32-35; TBMMZC, 10. Dönem, 12 Kasım 1956, C. 14, s. 33, 36; TBMMZC, 10. Dönem, 16 Kasım 1955, C. 8, s. 41.

kanun teklifi ile 3 önerge, Ölçmen ise 2 kanun teklifi ile 1 önerge vermiştir. Bunun yanında Meclis'te Ağaoğlu 30 defa, Aydınır 17 defa, Ölçmen ise 14 defa söz almıştır. Ayrıca Hamdi Ragıp Atademir Parlamentolar Birliği temsilciliğinde, UNESCO Türkiye Millî Komisyonu İkinci Başkanlığında ve Avrupa Konseyi Delegasyon Başkanlığında bulunmuştur (Öztürk, 1995, s. 586-588).

Bu dönemde sadece Rüştü Özal, TBMM'de Konya ile ilgili faaliyette bulunmuştur. İlk olarak hayvancılıkla ilgili önerge veren Özal'a, Tarım Bakanı Esat Budakoğlu Konya ve ilçelerinde görülen çiçek hastalığına karşı aşılanan hayvan sayısı ile aşı nedeniyle meydana gelen ölümler hakkında açıklama yapmıştır. Özal'a göre aşı sebebiyle telef olan hayvanlar için tazminatların zamanında ödenmemesi köylülerin hayvancılığı bırakmasına neden olmuştur (TBMMZC, 10. Dönem, 25 Nisan 1956, C. 11, s. 170-171). Ardından bambul zararlısının il genelinde neden olduğu tahribatın büyüklüğünden söz eden Özal, TMO'nun satın aldığı bambul zararına maruz hububat miktarının Tarım Bakanlığı tarafından soruşturulmasını istemiştir (TBMMZC, 10. Dönem, 23 Kasım 1956, C. 14, s. 127-128).

Dönem içinde Ziyad Ebüzziya, Muammer Obuz ve Rüştü Özal DP'den ayrılarak muhalefet saflarına katılmıştır. Meclis 11 Eylül 1957'de seçimleri yenileme kararı almış ve 1 Kasım 1957'de 11. Dönem TBMM açılmıştır (T.C. Resmî Gazete, 24 Eylül 1957, s. 17897; TBMMZC, 11. Dönem, 1 Kasım 1957, C. 1, s. 6-9; TBMMZC, 11. Dönem, 15 Kasım 1957, C. 1, s. 15).

C. 11. Dönem Konya Milletvekilleri

27 Ekim 1957 genel seçiminde nüfus artışı nedeniyle milletvekili sayısı da artmış ve Konya'nın milletvekili sayısı 21'e yükselmiştir (BCA, f.030.01., y.52.312.1). DP'den milletvekili aday olmak isteyen 100'e yakın isim il teşkilatına başvuru yapmıştır (Yeni Konya, 21 Eylül 1957: 1). Aday yoklaması 2 Ekim 1957'de yapılmış ve yoklamada Muhittin Güzelkılınç 1.317, H. Ragıp Atademir 1.305, Reyhan Gökmenoğlu 1.298, S. Salim Burçak 1.294, Remzi Birand 1.292, A. Fahri Ağaoğlu 1.246, Ahmet Koyuncu 1.219, Himmet Ölçmen 1.214, Mustafa Bağrıaçık 1.204, Nafiz Tahralı 1.187, Mustafa Runyun 1.122, Ömer Şeker 976, Osman Bibioğlu 957, Ali Saim Kaymak 899, Sabahattin Sayın 876, Sami Soylu 829 ve H. Amil Keymen 756 oyla listeye girebilmiştir (Yeni Meram, 2 Ekim 1957, s. 1; Yeni Konya, 2 Ekim 1957, s. 1; Yeni Meram, 4 Ekim 1957, s. 2).

Aday listesinde, önceden istifa eden milletvekilleri de dikkate alındığında, 8 yeni isim yer almıştır. Adaylıklarını koyan milletvekillerinden Mekki Keskin, Hidayet Aydınır ve Tefik Baran ise yoklamayı kaybetmiştir (Yeni Konya, 3 Ekim 1957, s. 1). Milletvekili aday listeleri 7 Ekim 1957'de kesinleşmiş ve DP genel merkezi tarafından Tarık Kozbek, Halil Özyörük, Sıtkı Koraltan ve İshak Avni Akdağ mevcut listeye eklenmiştir (Yeni Konya, 8 Ekim 1957, s. 1; Yeni Meram, 8 Ekim 1957, s. 1).

Nihayet 27 Ekim 1957'de yapılan genel seçimde DP oyların %48,6'sını alarak 424 milletvekili ile Meclis'teki sandalye sayısının %69,5'ini elde etmiştir (BCA, f.030.01., y.52.312.4). Bunun yanında DP %44,3 oy aldığı Konya'dan 21 milletvekili çıkarmayı başarmıştır (Milletvekili Genel Seçimleri 1923-2011, 2012, s. 67). Böylece 1 Kasım 1957'de açılan 11. Dönem TBMM'de Konya, Tablo 4 ve 5'te görüldüğü üzere 9 ve 10. dönemlerde de olduğu gibi DP milletvekilleri tarafından temsil edilmiştir. 11 milletvekili önceki dönemlerden devam ederken 10 isim Meclis'e yeni girmiştir (BCA, f.030.10., y.78.516.18).

Tablo 4: 11. Dönem Milletvekilleri (Önceki Dönemlerde Milletvekili Olanlar)

Milletvekili	Aldığı Oy	Görevli Olduğu Komisyonlar ⁷
Ahmet Koyuncu	137.823	Sağlık ve Sosyal Yardım
A. Fahri Ağaoğlu	137.905	Dilekçe, Anayasa
Halil Özyörük	137.816	Anayasa
H. Ragıp Atademir	137.918	Dışişleri
Himmet Ölçmen	137.850	İmar-İskân, Bütçe
M. Güzelkılınç	137.858	Ticaret
Mustafa Bağrıaçık	137.852	Bütçe
Remzi Birand	137.897	Meclis Hesaplarını İnceleme, Bayındırlık
S. Salim Burçak	137.858	Sağlık ve Sosyal Yardım
Tarık Kozbek	137.812	Anayasa
Reyhan Gökmenoğlu	137.844	TBMM Başkanlık Divanı İdare Amiri

Tablo 5: 11. Dönemde Seçilen Yeni Milletvekilleri

Milletvekili ⁸	Doğum Yeri-Yılı	Mesleği	Aldığı Oy	Görevli Olduğu Komisyonlar ⁹
Ali Saim Kaymak	Konya-1329	Mühendis	137.875	Çalışma, Sanayi
Hulki Amil Keymen	Konya-1899	Doktor	137.839	Millî Eğitim, Maliye
İshak Avni Akdağ	Harput-1888	Orgeneral	137.803	Millî Savunma
Mustafa Runyun	Konya-1333	DİB Üye	137.998	Millî Eğitim
Nafiz Tahralı	Konya-1324	Tüccar	137.679	Bütçe, Ticaret
Osman Bibioğlu	Artvin-1328	Mühendis	137.832	Bayındırlık, İmar ve İskân
Ömer Şeker	Akşehir-1923	Tüccar	137.883	Ticaret, İçişleri
Sabahattin Sayın	Ereğli-1339	Avukat	137.852	Dilekçe, İçişleri
Sami Soylu	Ermenek-1334	Hukuk Müşaviri	137.886	Sağlık ve Sosyal Yardım
Sıtkı Koraltan	Divriği-1909	Hâkim	137.815	Adalet

11. Dönem Konya milletvekillerinden 14'ü il sınırları içinde doğmuş 7'si il sınırları dışında dünyaya gelmiştir. 47 yaş ortalamasına sahip olan Konya milletvekillerinin çoğunluğu önceki dönemlerde olduğu gibi hukuk eğitimi görmüştür. Milletvekillerinden 19'u üniversite mezunu olup diğerleri ilkököl ve lise mezunudur. Seçimden önce devlet memurluğu yapan 19

⁷ TBMMZC, 11. Dönem, 1 Kasım 1957, C. 1, s. 9; TBMMZC, 11. Dönem, 22 Kasım 1957, C. 1, s. 30-38; TBMMZC, 11. Dönem, 14 Kasım 1958, C. 5, s. 44.

⁸ Tercüme-i Hâl, Devre: XI, Sicil No: 2389, 2390, 2013, 2391, 2395, 2388, 2394, 2392, 2393, 1941.

⁹ TBMMZC, 11. Dönem, 22 Kasım 1957, C. 1, s. 29-31, 34-37; TBMMZC, 11. Dönem, 14 Kasım 1958, C. 5, s. 36, 41, 45; TBMMZC, 11. Dönem, 16 Kasım 1959, C. 10, s. 32, 34, 37.

milletvekiline karşın 2'si serbest çalışmaktadır. Milletvekili seçilmeden önce Nafiz Tahralı, Konya; Sabahattin Sayın, Ereğli ve Ömer Şeker de Akşehir belediye başkanlığı görevinde bulunmuştur. Bu dönemde A. Fahri Ağaoğlu, Reyhan Gökmenoğlu, Sıtkı Salim Burçak TBMM'deki çalışmalarıyla ön plana çıkan isimlerdendir. Bu dönemde Ağaoğlu 4 kanun teklifi ile 2 önerge, Burçak 4 kanun teklifi ile 1 önerge, Gökmenoğlu ise 9 kanun teklifi vermiştir. Bunun yanında Ağaoğlu 5 kez, Burçak ise 1 kez Meclis'te söz almıştır.

11. Dönemde TBMM'de Konya'nın sorunları ile ilgili olarak Himmet Ölçmen DP iktidarında inşa edilen barajların muhalefet tarafından eleştirildiğine dikkat çekmiş ve bu barajlar sayesinde Konya Ovası'nda 1.000.000 dekar arazinin sulanacağını ifade etmiştir (TBMMZC, 11. Dönem, 20 Şubat 1958, C. 2, s. 238). DP ile CHP arasındaki görüş farklılığını belirtmek isteyen Birand, Karaman'da kurulmakta olan mensucat fabrikasında şerefle görev alacağını söyleyerek diğer Konya milletvekilleri Mustafa Bağrıaçık ve Reyhan Gökmenoğlu ile bu fabrikada çalıştıkları süre zarfında da hiçbir surette ücret almayacaklarını ifade etmiştir. Yine Birand CHP iktidarında Konya'da pancar ekimi için köylüler arasında yaşanan kavgalara vurgu yaparak şeker fabrikası ile DP iktidarında bu sorunun çözüldüğünü ve Konya Ovası'nda pancar ekildiğini ifade etmiştir (TBMMZC, 11. Dönem, 27 Şubat 1960, C. 12, s. 913 ve 920). Belediye Kanunu görüşmelerinde söz alan Mustafa Bağrıaçık ise şeker fabrikasının karşısındaki yolun Hocacihan köyüne ait olduğunu ve bu kısmın gecekondularla dolu olduğunu ifade etmiştir. Bu alanın belediye sınırları içine alınamadığından imar edilemediğini vurgulayan Bağrıaçık, mevcut kanunun değiştirilmesi gerektiğini savunmuştur (TBMMZC, 11. Dönem, 4 Mayıs 1960, C.13, s. 375).

11. Dönem'de Sıtkı Koraltan ve Halil Özyörük vefat etmiştir (TBMMZC, 11. Dönem, 26 Temmuz 1958, C. 4, s. 817; TBMMZC, 11. Dönem, 8 Nisan 1960, C. 13, s. 71). Bu dönem 27 Mayıs 1960 darbesiyle sona ermiştir.

Sonuç

14 Mayıs 1950 genel seçimi ile 27 Mayıs 1960 darbesi arasında toplamda 57 isim ve 37 farklı kişiden oluşan Konya milletvekillerinin tamamı DP'den seçilmiştir. Bu dönemde 7 milletvekili ilk ve orta öğretim mezunu olup üniversite mezunlarının çoğu hukuk eğitimi almıştır. Milletvekillerin büyük bir kısmı kamuoyunun takdir ettiği isimlerden oluşmuştur. 9, 10 ve 11. dönemler dikkate alındığında 45,3 yaş ortalaması ile Konya milletvekillerinin genç ve dinamik olduğu görülmektedir. Çoğunluğu Konya il sınırları içinde dünyaya gelse de 9. Dönem milletvekillerinden 7 isim, 10. Dönem milletvekillerinden 5 isim ve 11. Dönem milletvekillerinden 7 isim il sınırları dışında doğmuştur. Abdurrahman Fahri Ağaoğlu, Himmet Ölçmen, Remzi Birand ve Sıtkı Salim Burçak 3 dönemde de seçilme başarısı göstermiştir.

Milletvekillerinden özellikle A. Fahri Ağaoğlu, Hidayet Aydın, Himmet Ölçmen ve S. Salim Burçak Melis'teki çalışmalarıyla ön plana çıkmıştır. Ancak Meclis'teki konuşmalar dikkate alındığında genel olarak Konya milletvekillerinin seçildikleri şehirle ilgili sorunlara yeterince eğilmediği anlaşılmaktadır. Zira milletvekilleri tarafından 9. Dönem'de 3 defa, 10. Dönem'de 2 defa ve 11. Dönem'de ise 3 defa Konya'nın sorunları dile getirilmiştir. DP Dönemi'nde milletvekili sayısı olarak İstanbul, Ankara ve İzmir'den sonra gelen Konya'nın Meclis'te oldukça güçlü bir konumda olmasına rağmen hiç bakan çıkarmaması düşündürücüdür.

Summary

Turkey returned to multiparty political system after the World War II. In this process, firstly MKP and then DP emerged as opposition parties. DP, which broke out of RPP, started to organize quickly to get ready for the elections. In the elections held between 1946 and 1957, a single-order list majority voting system was applied and the party, which received the absolute majority of the votes used, won all the deputies in that constituency.

Finally, the DP, which ended the 27-year RPP power with 14 May 1950 general election, won 1954 and 1957 general elections and remained in power until the 27 May 1960 coup. Konya, as the fourth largest city in terms of population, was one of the cities that political parties gave importance in DP era. In this period, DP was the most powerful political party in Konya, and it was represented by 17 deputies in the 9th Term, 19 deputies in the 10th Term and 21 deputies in the 11th Term of Grand National Assembly of Turkey.

During the DP period, a total of 57 names and 37 different persons from Konya served as deputies. A large part of the deputies were publicly appreciated. Although the majority was born within the provincial borders of Konya, 7 names from 9th term deputies, 5 names from 10th term deputies and 7 names from 11th term deputies were born outside the provincial borders. Abdurrahman Fahri Ağaoğlu, Hidayet Aydıner, Himmet Ölçmen and Sıtkı Salim Burçak came to the fore with their works in the Parliament. When the speeches in the Turkish Grand National Assembly are taken into consideration, it is understood that Konya deputies did not address the problems related to the city sufficiently. In this process, deputies have raised the problems of Konya 8 times.

KAYNAKÇA**I- ARŞİV BELGELERİ**

BCA (Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı). Başbakanlık Fonu
Türkiye Büyük Millet Meclisi Arşivi

II- SÜRELİ YAYINLAR

A- Resmî Yayınlar

T.C. Resmî Gazete 1954, 1957

Türkiye Büyük Millet Meclisi Tutanakları (Zabıt Ceridesi) 9, 10 ve 11. Dönem®*

B- Gazeteler

Babalık 1950

Bizim Mengene 1954

Selçuk 1950

Yeni Konya 1954, 1957

Yeni Meram 1954, 1957

III- İSTATİSTİKLER

Milletvekili genel seçimleri 1923-2011 (2012). Ankara: TÜİK.

IV- KİTAPLAR

Öztürk, K. (1995). *Türk parlamento tarihi, TBMM-10. dönem 1954-1957 (C. II)*. Ankara: TBMM Vakfı Yay.

V- TEZLER

Bağcı, Ö. (2019). *Demokrat parti döneminde Konya (1950-1960) (Yayımlanmamış doktora tezi)*. Selçuk Üniversitesi, Konya.

* 9, 10 ve 11. Dönem Zabıt Ceridelerinden yararlanılmış olup oturum tarihi, cilt ve sayfa numarası metin içerisinde gösterilmiştir.

EKLER

T.C.
KONYA
İl Seçim Kurulu Başkanlığı
SAYI: _____

742

Başbakanlık Yüksek Katına
Ankara

Millet Vekilleri Seçimi Kanunu Gereğince Konya İli Millet vekil
liklerine seçilmiş olanlara ait olup aşağıda adları yazılı 17 zatin ikişer
nusna tutanaklarının ilişik olarak sunulmakla alındığının bildirilmesine
saade buyrulması arz olunur.

Konya
İl Seçim Kurulu
Başkanı
M. Midhat Şaninçil

M. Midhat Şaninçil

- 1 - Abdurrahman Fanri ağaoglu
- 2 - Rifat Alabay
- 3 - Kemâl Ataman
- 4 - Hidayet aydiner
- 5 - Ziya Barlas
- 6 - Hemzi Birant
- 7 - Sitki burçak
- 8 - Abdi Çilingir
- 9 - Omer hıza Doğrul
- 10 - Ziyet Ebuzziya
- 11 - Ali hıza Erçan
- 12 - Saffet Gürol
- 13 - Tarık Aozbek
- 14 - Muammer Ubuz
- 15 - Himmət Olçmen
- 16 - Umrān Nazif Yigiter
- 17 - Murat ali Ülgen (müstakil aday iken bilahere demokrat parti listesine
müstakil olarak girmiştir.)

YAZI İŞLERİ MÜDÜRLÜĞÜ
TARİH: 23.5.1950
SAYI: 187/34

Y. İ. Mhd.
23.5.1950

SEÇİM KURULU
TARİH: 23.5.1950
SAYI: 3621/35

Ek 1: 14 Mayıs 1950 genel seçiminde Konya'dan milletvekili olarak seçilen isimler (BCA, f.030.10., y.77.511.8)

SEÇİM
Konya, 6/5/1954

T.C. KONYA
İl Seçim Kurulu Başkanlığı
SAYI 148

YÜKSE BAŞVER-ALETE

2 Mayıs 1954 tarihinde Pazar günü Mebus seçilenlere aid Tutanaklardan ikişer adet, Millet Vekilleri Seçimi Kanununun 117 cü Maddesinin Son fıkrasındaki hükümlere tevfikan Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisliğine verilmek üzere leffen sunulur;

K. G. N. K. A.
İl Seçim Kurulu Başkanı
V. B. D. T. S. M.

10.5.953 1298 38

8-5-955 2793 38

030 10 78 516 18

-21-

Konya

Fahri Ağaoglu
Hamdi Ragıp Atademir
Remzi Birand
Mustafa Bağrıaçık
Hidayet Aydınar
Abdi Çilingir
Sabahattin Sönmaz
Rüştü Özal
Himmet Ölçmen
Sıtkı Durçak
Halil Özyürük
Muammer Obuz
Mekki Keekin
Ahmet Kuyumcu
Tarık Kozbek
Mahittin Güzollıcalıncı
Reyhan Gökmenoğlu
Zeynep Ebüzziye
Tevfik Fikret Baran

T.C.
DAŞBAKANLIĞI
CUMHURİYET ARŞİVİ

2

Ek 2: 2 Mayıs 1954 genel seçiminde Konya'dan milletvekili olarak seçilen isimler (BCA, f.030.10., y.78.516.18)